

Virgil Carianopol

zădărnice

Mic, mergeam cu mama de mină,
Sau mă țineam de fusta ei ca de-o stea,
Fram amindoi alături,
Dar ea cu vreo douăzeci de ani înaintea mea.

Mereu mă căzneau s-o ajung,
Însă oricât alergam, îmi aduc aminte —
Deși mergeam unul lângă altul,
Ea rămânea tot cu o viață-nainte.

Cind m-am făcut mare, ea ajunsese
Spre capătul ei de liniște și de fum.
Eu tot ca-nainte-ndemnam,
S-o ajung din urmă, pe drum.

Și ani am mers, după ea, alergând,
Pe drumul fără capăt de lung,
Acum ea a coborât pe partea cealaltă
Și eu tot mai alerg s-o ajung...

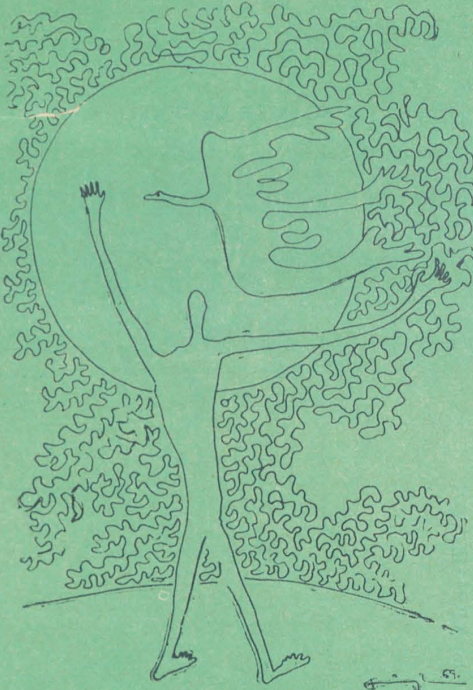
Sașa Pană

dare de seamă

Jertfă hemoragia răsăritului de gând
Printre lămpioanele macilor echilibriști
O sirenă va suna încetarea mizeriei
Strună întinsă din spuză și răni
Răscută printre măruntaiele voielbune sugrumate
De-niringeri lanț și zbucium răscolitor
Faniare vor trezi imperativul
Și preface-n scamă cîntecele morfină

Pavilionul abundenței luminoze obrăzilor
Glasurile ce vor dezghioca de coaja timidității
Oglinda tulburată de rugină
Pentru fîntina cu fața limpede
De veghe sulia gîndului sub cenușa
Și zvîcnetul inimii

Ascunse-n așteptare frunzele de laur
Tăiate în oțel

desen de VIGH ISTVAN

În urechi stăruie colbul vijeliei
Vijile vedenii
Și grumajii impesurării de coșmare
Cind însemni bilanțul evului
Cu zodia împlinită prin oaze
Și cerbicie

Falduri încenșate
Rămîne viața la braț cu iubirea
1937

Ion Sofia Manolescu

spre rîul perfid

Pentru deslătarea buzelor
cu leagănul fraged sub lîni de singe
lîngă noaptea uitată în pîntec
s-a trezit existența din somn
unde se aude țipînd fratele cel tîrziu
năpădit de foamea destinului
înversnat pe orice înălță.

Și mă strigă fratele și mă strigă
din tot ce sînt din tot ce nu sînt
să-l arunc pe fereastră steaua rămasă
înnoptată prin fără să știe nimic
prin fără să știe ce-l mai așteaptă
spre rîul perfid cu vedenii înalte.

Încercuit de străluciri necunoscut
fi întind sufletul să se agațe
de malul abrupt de sinul de trandafir.
El țîpă cu timpanele neauzite de zarvă
și se agață de steaua păzită
și totul rămîne neclintit și nepăsător
la durerea la viața la moartea
care trebuie să fie odată cu el.

ANA BLANDIANA

Totdeauna am înțeles vocația
ca pe o vină care te izolează
automat, te îngrădește și îți
impune alte legi, alte drepturi
și alte datorii. Sînt mai mari?
Sînt mai mici? Pentru restul lu-
mii viața poetului pare o veș-
nică sărbătoare și într-o repre-
zentare banală poetul este în-
fățișat încununat cu lauri, dia-
lan, abia atingînd pămîntul.
Pentru poet, lumea este tărîmul
bucuriilor interzise prin care
poate trece dar cărora nu îi
se poate da rău și pe care, de
cele mai multe ori, abia dacă
poate să le bînuiască, închis

ION CARAION

Scriem cu toți poeții lumii. Dar
numai după ce am ajuns ca să
avem ceva de spus. Fiindcă
numai după aceea ne putem
deosebi de toți poeții lumii.
Dacă...

Ordinuară (ce ușor e asta la
doar 20 de ani...) am jurat pe un
singur poet: Baudelaire. Pe care
am avut și norocul să nu-l cu-
nosc. Murise... Și tare e bine
să nu-l cunoști niciodată pe
scriitorii la care ții cel mai
mult!

Poeții sînt cei ce-și descoperă
criticilor, iar nu invers. Titu Ma-
iorescu e o descoperire a lui
Eminescu, Șerban Cioculescu o
descoperire a lui Arghezi
&a.m.d.

Sînt un om care a iubit și care
rubește. Contrariul iubirii e ura.
Am fost acuzat de răutate și
de ură. Pentru că am îngropat
în legitimitatea poeziei de a fi
liberă viața mea de ieri, viața
mea de azi... Orice apă se rea-

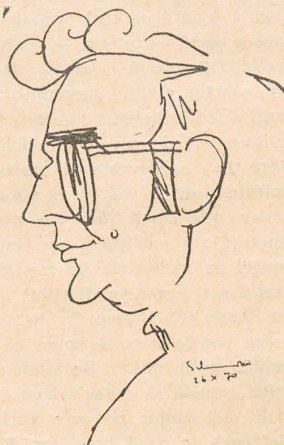
zică de uscat. Ura consumă
foarte mult timp, iar mie mi-a
mai rămas așa de puțin pentru
cite am dorit și am început
pe lume, încît mi-ar trebui niște
vieți de prisos în care să
planific durată pentru luxul de
a uri. N-am vreme de ea. Ca
să urăști cu adevărat, trebuie
să n-ai ce face o bună bucată
de vreme. Sau viața toată. Însă
pentru dispreț, drept să-mi
spun, tot mai găsesc în mine
ceva răgaz. Fiindcă trebuie
disprețuite frunțile care se uită
numai la burdă.

Dacă spre o idee politică mergi
din rațiune, se presupune că ea
îți este clară. Nu se mai pre-
supune întotdeauna același lu-
cru, dacă mergi spre ea din a-
fecțiune. Dar cine este oare în
măsură să separe totdeauna, cu
desăvîrșire, nuanța de nuanțe?
Dacă spre o idee poetică mergi
din rațiune, se presupune că ai
despre poezie o idee confuză.

Ștefan Aug. Doinaș

**limbă
și limbaj
poetic*)**

În cadrul unei descrieri fenomenologice a limbajului uman, faimoasa
dissocieri a lui Saussure între limbă și vorbire — oricît de utilă prin
dubla perspectivă, sincronică și diacronică, pe care ne-o oferă — se
constește într-o dialectică unică a trecutului și prezentului. Pentru
Husserl, cel din ultima perioadă a activității sale, dar mai ales pentru
discipolii săi, fenomenologia vorbirii nu se situează față de știința
limbii ca psihologia față de lingvistică, ci înțelege să îmbrățișeze
ambele perspective — a limbii și a vorbirii — pentru a degaja un
anumit „sens în devenirea limbajului”, sens ca „un echilibru în mis-
care”, și în același timp pentru a opune unui edificiu de idei lingvis-
tice, construit în mod riguros, un ansamblu de „gesturi verbale” de-
finibile nu atât ca semnificații, cît ca valori de uz. Cu alte cuvinte,
fenomenologia tratează cele două relații lingvistice, limbă și vorbirea,
ca pe un complex de elemente ce se influențează reciproc: sistemul
„înghețat” al limbii oferă omului de azi un bagaj de reguli și semnifi-
cații cristalizate, în timp ce vorbitorul contemporan înviează
acest sistem prin infuzia unei expresii noi care aduce cu ea logica
vie a momentului actual.

Limbajul este „o manieră originală de a viza anumite obiecte”, el
este „corpul gîndirii”: „Die Worte und die ganzen Reden in sich
eine Meinung gleichsam verleblichen und verleblich in sich als
Sinn tragen”, spune Husserl în *Formale und transzendentale Logik*
(pag. 20); cu ajutorul lui, procese de gîndire care altfel ar rămîne
fenomene strict personale, capătă o valoare intersubiectivă și chiar
o existență ideală. Este ceea ce subliniază un fenomenolog ca Mau-
rice Merleau-Ponty ale cărui idei, din *Phénoménologie de la percep-
tion*, cap. „Corpul ca expresie și vorbirea”, 1945, și *Eloge de la psychi-
sophie et autres essais*, cap. „Despre fenomenologia limbajului”, 1953,
le vom urma pînă la un punct. Vorbirea este un act cu intenționa-
litate semnificativă; dar ea este un „semn” al gîndirii, „dacă înțe-
legem prin aceasta un fenomen care anunță un altul așa cum funul
anunță focul”, „sensul e prins de cuvînt, iar vorbirea e existența
exterioară a sensului”. Adevărul e că vorbirea sau cuvintele poartă
un prim strat de semnificație care le este aderent; faptul acesta
permite ca o gîndire să ne fie oferită ca „stil de gîndire”, ca va-
loare afectivă, ca mimică existențială în primul rînd, nu ca enunț
conceptual. O anume semnificație existențială „locuiește” în cuvinte,
nu este „tradusă” de ele. De aici, rezultă că gîndirea nu este nici
exterioară nici anteroară cuvintelor, vorbirii: ea se naște o dată
cu ele. Ce-l drept, noi avem adesea impresia că vorbirea „îmbracă”
gîndirea, că cuvintele ar fi o „haină” a unor idei; iluzia aceasta

poezia-mod

în rezervații și statui, încātu-
șat cu lauri, el nu încetează să
invidieze restul lumii.
Vocația este fără îndoială o
vină, părăsirea vieții este fără
îndoială o vină și singura cir-
cumstanță atenuantă a poetului;
este aceea de a fi în egală măsură
victimă și vinovat, faptul
de a fi acceptat, doar, un des-
tin zăcînt impus de zei; fără
milă. Singura lui scuză este a
fi acceptat numai în ultimă în-
stanță, numai după ce încercase
din toate puterile să se îm-
potrivească, să nu părăsească

condiția comună, de a fi accep-
tat numai după ce s-a convins
că acesta este singurul lui des-
tin posibil. Vocația este ca ar-
tul care trebuie încercat și
dinți pentru a te convinge de
autenticitatea lui, iar, în cazul
vocației, autenticitate înseamnă
imanență, caracter implacabil.
O vocație autentică este o vo-
cație de care nu poți fugi, dar
pentru a te convinge de asta
trebuie să fi încercat evadarea.
Ca și dragostea, poezia este o
forță care vine să locuiască în
tine fără să se intereseze dacă

străini nu pot corespunde (nu le
știi adresa), iar cu alții n-am
cum (fiindcă au murit), cîlin-
du-i, stau de vorbă cu alții
din ei... Și sînd de vorbă cu
ei, deseori îmi transcriu ceea
ce spun. Deliberat însă, uneori
îmi îngădui și să transcriu ceea
ce doar mi se pare mie că au
spus sau ar fi spus. Și atunci
„traducerea” nu mai e a lor, ci
e o creație a mea, extrasă din
convorbirea aceea. Mi-a fost
dat să aliu că și Ungaretti con-
sidera o bună traducere drept
o operă proprie, originală, și
că își îngăduia, traducînd, să
interpreteze. Numai că el era
scutit de confruntatori... N-am
tradus niciodată din... impuls
cultural. „Impulsul cultural” e
o ciocolată cu care se achită
de obligație niște funcționari
ai specialității lipselor de im-
puls. Eu traduc în dragoste. Pe
urmă, sînt și autori care îmi
trimit cărțile lor, intruabile la
noi, și cărora n-am cum să le
mulțumesc altfel decît printr-o
atare formă de omagiu: replăș-
mînd în sensibilitatea limbii
noastre câteva versuri din ei...

Calitatea poeziei nu e în atara
rațiunii, dar e dincolo de ea.

Deși nu-mi place să vorbesc cu
oricine (liri capricioase, difi-
cile, bizare și irascibile — scrii-
torii...), totuși sînt un om că-
ruia îi e foarte drag dialogul.
Ori, după cum cu destui poeți

Un poet n-are dreptul să fie
modest. Dar un poet are dreptul
să fie orgolios numai dacă e

ne e dată de faptul că putem oricînd recurge la un corp de gîndire
gata constituit și deja exprimat, în limbă și cultură, și pe care noi
putem să ni-l facem prezent în mod tăcut, în cadrul unui proc-
es ne dă iluzia unei „vieți interioare” prealabile propriei noastre
exprimări; dar, în realitate, „această pretinsă tăcere foșnește de
cuvinte, această viață interioară este un limbaj interior” (*Phénomé-
nologie de la perception*”, pp. 221, 212 și 213). Văzut din afară, actual
verbal ne apare ca un gest verbal, e o prelungire a corporalității
noastre. „Dacă vorbirea e comparabilă cu un gest, ceea ce e ea che-
mată să exprime va fi față de ea în același raport ca scopul față de
gestul care-l vizează” (*Eloge de la philosophie*, pag. 94): ceea ce
înseamnă că „semnificația animă vorbirea exact așa cum lumea
înconjurătoare însufletește corpul nostru”; căci intenția semnifica-
tivă care există în conștiința noastră — și care va fi regăsită de cel
ce ne ascultă cînd vorbim — nu e, pentru moment, chiar dacă mai
tîrziu își va da roadele ca „idei” și „cugetări”, decît „un vid deter-
minat care urmează să fie umplut cu cuvinte, — excesul a ceea ce
vreau să spun față de ceea ce este sau a fost spus” (*Ibid*, pag. 95).
Aceasta înseamnă că „a avea o idee” nu marchează decît putința
vorbitorului de a „organiza în jurul acestei idei un discurs coerent”.
Bineînțeles, această idee sau semnificație care, odată exprimată de-
vine „disponibilă”, înscrinduse în cadrul limbii sau în cadrul cul-
turii nu era conținută în limba sau cultura respectivă, așa cum o
limbă, odată instituită, nu conține — decît cel mult virtual — în-
treaga literatură a poporului care o produce. Concluzia gînditorului
francez e limpede: „Vorbirea, în ceea ce o deosebește de limbă,
este momentul în care intenția semnificativă, încă mută și cu totul
în act, se dovedește capabilă să se încorporeze culturii, a mea ca și
a altora, să mă formeze și să-i formeze transformînd sensul instru-
mentelor culturale. Ea devine «disponibilă» la rîndul ei, pentru că
ne dă, după aceea, iluzia că era conținută în semnificațiile deja dis-
ponibile, cînd de fapt, printr-un fel de viclenie, ea nu s-a logodit cu
ele pentru a le insufla o viață nouă” (*Ibid*, pag. 99-100).
În problema care ne interesează, considerațiile de mai sus stabilesc
doar cadrul general în care trebuie să ajungem la o definiție a „lim-
bajului poetic”. Ce este acest limbaj? un registru al limbii, o funcție
a vorbirii, sau o simplă abatere de la normă ce urmează, ea însăși,
a fi stabilită? Pentru o seamă de lingviști (S. Chatman, Jean Cohen,
J. Mikarovsky, M. Riffaterre, Leo Spitzer etc.) limbajul poetic con-
stituie o abatere de la norma limbajului prozaic. (Cercelătorul ro-
mân Marcus Solomon prezintă limbajul poetic ca o „deviere” de
la norma limbajului științific, în *Poetica matematică*, 1970). Pentru
alții, începînd cu Richards și continuînd cu R. Jakobson, B. Havranek,
B. A. Uspenskij, Ch. Bally, T. Todorov, W. Winter etc., limbajul poetic
este un registru al limbii, un „dialect funcțional”. Ni se pare
evident, că, în funcție de perspectiva ce se adoptă, se poate
ajunge la o definiție funcțională (cînd se vorbește despre rolul lin-
bajului poetic într-o unitate lingvistică superioară, adică mai gene-
rală: limbă sau vorbire) sau la una structurală (cînd se analizează
raporturile interioare ale acestui limbaj, între elementele lingvis-
tice care-l compun). Avem impresia că o definiție structurală face din
limbajul poetic un stil poetic, și că — în felul acesta — tînde să
șteargă, ca nesemnificative, stilurile individuale, al unei opere sau al
unui scriitor; în timp ce definiția funcțională lasă cîmp liber de
aplicare a cercetărilor care — de ordin structuralist sau nu — ur-
mează să stabilească diferențele stilistice invitate de la un autor la altul.